

Khuynh hướng vô chính phủ của người Nam Âu và Đông Âu (cũng như của các dân tộc Công giáo hoặc Chính thống giáo sống ở các khu vực khác trên thế giới) cũng dẫn đến sự gia tăng đột biến các đảng phái – điều mà, cùng với chủ nghĩa cực đoan không thỏa hiệp, đã khiến đời sống nghị viện trở nên khó khăn, nếu không muốn nói là bất khả thi. Từ đó dẫn đến sự thất bại gần như tất yếu của "cuộc thử nghiệm dân chủ" ở khu vực đó.

Vấn đề thứ hai liên quan đến sự dao động của con lắc. "Không có lửa làm sao có khói" ("Where there's smoke, there's fire") là một câu ngạn ngữ thường được dẫn chứng ở Mỹ và Anh, giả định về một "tính hợp lý nhất định của cảm xúc". Tuy nhiên, lịch sử (giống như tự nhiên) cho thấy một đám cháy lớn có thể tạo ra rất ít khói, và một đám cháy nhỏ lại tạo ra rất nhiều. Và trước khi trả lời cho luận điểm "con lắc", chúng ta hãy nhớ rằng những người Bolshevik không thay thế một nền quân chủ chuyên chế hay thậm chí là quân chủ lập hiến, mà là thay thế một nền cộng hòa dân chủ – nền cộng hòa của Alexander Kerensky, một người Xã hội Cách mạng ôn hòa. Và nếu chúng ta áp dụng lý thuyết khói - lửa này cho nước Đức, thì Cộng hòa Weimar hẳn phải là một địa ngục trần gian hoàn toàn – điều cũng hoàn toàn không đúng với thực tế. Vì vậy, chúng ta hãy đốt bỏ nhiều cuốn sách giáo khoa lịch sử của chúng ta đi và từ bỏ ý nghĩ rằng lịch sử "có lý" theo một cách toán học hay cơ giới. Những kịch bản vĩ đại cũng chẳng bao giờ vận hành theo cách đó.

Khi chúng ta nói về Đế quốc Nga, chúng ta nên lưu ý rằng sau năm 1905, quốc gia này về nhiều phương diện đã rất khác so với chính nó vào năm 1890. Người ta có thể dễ dàng hình dung một người đàn ông có râu cấp một tờ báo dưới nách đang đi qua một con phố ở St. Petersburg vào năm 1912. Anh ta là ai? Một đại biểu thuộc cánh Bolshevik của Đảng Lao động Dân chủ Xã hội Nga – nói cách khác, một người Bolshevik đang ngồi trong Viện Duma. Anh ta mang loại báo gì dưới nách? Tờ Pravda (Sự thật). Anh ta đã mua nó ở đâu? Ngay đó, ở góc phố. Dĩ nhiên, trước năm 1905 con người ít tự do hơn, nhưng Vera Zasulich, người từng cố ám sát cảnh sát trưởng Trepov, đã được bồi thẩm đoàn tuyên trắng án. Trotsky từng mô tả nhà tù Nga để chịu đến nhường nào, các "tội phạm" chính trị được cai ngục đối xử với sự tôn trọng ra sao. Lenin từng chịu án *ssylka* (lưu tại Siberia), nhưng lưu đày đơn thuần chỉ có nghĩa là người ta bị buộc phải sống trong hoặc gần một ngôi làng nhất định, nhận một khoản trợ cấp ít ỏi nhưng vẫn có thể đọc sách, viết lách, săn bắn và câu cá. Cuộc sống ở Siberia khoảng năm 1900 không tồi tệ hơn cuộc sống ở North Dakota hay Saskatchewan vào thời điểm đó. Một người bạn của tôi thậm chí đã nhìn thấy bản sao bức thư mà vợ của Lenin viết từ